

Of onze recente Vives studie over de financiering van Brussel vooringenomen is zoals Brussels minister Vanhengel suggereert, willen we nog in het midden laten. Onze studie is alvast genuanceerd want gebaseerd op een grondige analyse van de cijfers en van de bijzondere financieringswet (BFW).

De belangrijkste vaststellingen van onze studie kunnen we als volgt samenvatten:

1) Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) is ondergefinancierd voor de eigenlijke gewestelijke taken. De financiering van gemeenschapsmateries zowel door het BHG als door de Brusselse gemeenten verdringt gewestelijke uitgaven, in het bijzonder die in verband met economie en werkgelegenheid. Vermits de financiering van de Franstalige Gemeenschap, de Brusselse gemeenten en het BHG communicerende vaten zijn, kan de financiering van het BHG niet op zichzelf worden bekeken.

2) Brussel heeft nood aan een interne staatshervorming. De werking van diverse publieke instellingen zoals het netwerk publieke ziekenhuizen, de brandweer en urgentiediensten, de sociale huisvesting is er volgens Brusselse economen suboptimaal. Gemeenten zijn ook niet het meest geschikte niveau om secundaire scholen, ziekenhuizen, zwembaden te financieren. Een herfinanciering uit de oude doos van het BHG dreigt die hervormingen nog maar eens op de lange baan te schuiven.

3) De Brusselse arbeidsmarkt wordt gekenmerkt door een relatief lage activiteitsgraad en vooral door een hoge werkloosheidsgraad, in het bijzonder van de laaggeschoolden en de niet-EU allochtonen. De lage werkzaamheidsgraad van Brussel op conto te schrijven van de pendelaars is kort door de bocht. De hoeveelheid werk in een economie is immers geen vaststaand gegeven en wordt op lange termijn door het aanbod van arbeid bepaald. Door een gebrek aan kwalificaties en talenkennis is de mismatch in Brussel tussen aangeboden banen, zowel in Brussel als in de rand, en kwalificaties van de plaatselijke arbeidsreserve heel groot. Arbeidsmarktspecialisten wijzen ook op de suboptimale werking van de plaatselijke publieke arbeidsbemiddelaar (Actiris, in een vroeger leven bekend onder de namen Orbem/BGDA).

4) Brussel heeft niet alleen kosten van de hoofdstedelijke functie maar ook de baten (bijvoorbeeld relatief hoge opbrengsten van de gewestelijke belastingen). Zonder een volledige kostenbatenanalyse is het moeilijk uitsluitsel te geven of Brussel onder- dan wel overgefinancierd is. Pendelaars hebben bijvoorbeeld niet alleen negatieve maar ook positieve externaliteiten. Ze zorgen voor verkeersoverlast maar ook voor 'overday spending' en een verruiming van het arbeidsaanbod. Brussel 'profiteert' op die manier van investeringen door andere overheden in het menselijk kapitaal van de pendelaars.

5) De opbrengst van de eigen gewestelijke belastingen heeft een relatief groter aandeel in het budget van het BHG dan van Vlaanderen of Wallonië. Juist daarom heeft het BHG op korte en lange termijn veel te winnen van een nieuw financieringssysteem voor Gewesten en Gemeenschappen (zie Vives beleidspaper 1).

Bovendien wordt Brussel goed bediend door de BFW: er zijn de specifieke dotaties voor Brussel (bv. de blanco cheque in het kader van Beliris) alsook de steeds hoger wordende solidariteitsbijdrage.

De kortingen of verhogingen die Gewesten kunnen toekennen, die relatief beperkt zijn maar die werden verhoogd onder de regering Verhofstadt I, hebben geen directe impact op de verdeelsleutel personenbelasting op basis waarvan de dotatie aan de Gewesten wordt verdeeld noch op de berekening

van de solidariteitsbijdrage. Indien wel, zou het eerste effect positief zijn voor de regio's zonder of met kleinere kortingen (hun relatief aandeel in opbrengst personenbelasting neemt toe). Het effect op de solidariteitsbijdrage zou dan weer negatief zijn (het Rijksgemiddelde van opbrengst personenbelasting wordt verlaagd). Natuurlijk speelt, zoals met het kijk- en luistergeld, een demonstratie-effect wanneer een overheid belastingen verlaagt. Andere overheden voelen zich blijkbaar geroepen die verlagingen te volgen. Ze vergeten dat tegenover belastingen ook een dienstverlening kan staan. Het moge een troost zijn voor minister Vanhengel dat indien de belastingen op basis van de werkplaats worden toegewezen, de belastingcompetitie tussen de diverse overheden alleen maar groter wordt. Mensen veranderen immers vlugger van werk dan van woonplaats.

6) Een vijfde van het BBP wordt inderdaad op Brusselse bodem voortgebracht. De keerzijde is evenwel dat de Brusselse economie heel kwetsbaar is. Brussel is vooral een tertiaire economie die de secundaire sector –vooral dan nog gelegen in de andere Gewesten- als basis heeft (Brussel fungeert dus als onderaannemer). Bovendien is er in Brussel een doorgedreven specialisatie zowel binnen de secundaire als tertiaire sector.

Koen Algoed (HUBrussel en Vives KULEUVEN)

20 mei 2009